

Yhdyskuntalietteen käyttö

Tiina Tontti

MTT Kasvintuotannon tutkimus

Lantapäivä 19.3.2014 Kempele, InnoTietoa!-hanke

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Esityksen sisältö

- Puhdistamolieteopas, poimintoja
- Yhdyskuntalietteen etuja ja haittoja
- Lietteen levitys
- Tulospoimintoja LeviLogi-hankkeesta

Puhdistamolieteopas 2013

- Esityksen pohjana: **Puhdistamolieteopas**
- Julkaisijat ProAgria Keskusten liitto ja Vesilaitosyhdistys
- Oppaan rahoitus: Laatuketju
- Nettijulkaisu saatavilla:
http://www.mmm.fi/attachments/elo/newfolder/lannoiteaineet/6J0IEpdSu/Puhdistamolietteen_kaytto_maataloudessa.pdf
 - Hakusana ”puhdistamolieteopas”

Yhdyskuntaliete - Puhdistamoliete

- Jätevedenpuhdistamojen jätevesilietettä
 - Jätevesi yhdyskunnista, kotitalouksista ja teollisuudesta
 - Sako- ja umpikaivoliete haja-asutusalueilta
- Puhdistamolietettä syntyy noin 1 milj. m³/vuosi
- Käsittely kompostointi- tai biokaasulaitoksissa
- Hyödynnetään käsiteltynä viherrakentamisessa tai maataloudessa

Maatalouskäyttö

- Puhdistamoliete käsitellään ennen maatalouskäyttöä
 - Biologisesti kompostointi tai mädätys
 - Kemiallisesti kalkkistabilointi tai happo-vetyperoksidikäsitely
 - Fysikaalisesti kuumentamalla (terminen kuivaus)
 - Joku e.m. käsittelytavoista
- Lainsäädännön hygieniakriteerit ja muut laatuvaatimukset
 - Yläraja hygieniaindikaattoreille E. coli ja Salmonella
 - Yläraja haitallisten metallien pitoisuuksille
 - Taudinaiheuttajat ja epäpuhtaudet
- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
 - Hyväksyy käsittelylaitokset
 - Valvoo tuotteiden laatua
 - Lannoitevalmistetoiminnan ohjeet ja säädökset:
 - www.evira.fi > Kasvit > Viljely ja tuotanto > Lannoitevalmisteet

Puhdistamoliete lannoitevalmisteenä

- Käsittely tuottaa lannoitevalmisteen
- Lannoitevalmiste kuuluu johonkin MMM asetuksen ”tyyppinimiryhmään”
- Tuoteselosteessa ”tyyppinimi” ja tuotteen ”kauppanimi”
- Puhdistamolietettä sisältävät tuotteet tyyppinimiryhmissä:
 - Orgaaniset maanparannusaineet ^(a)
 - Maanparannusaineena sellaisenaan käytettävät sivutuotteet ^(b)
 - Nestemäisinä orgaanisina lannoitteina sellaisenaan käytettävät sivutuotteet ^(c)
- (a) Stabiilisuusvaatimukset, laitoshyväksyntä, osa käyttörajoitteista
- (b) Käyttörajoitteet ja maaperän seurantavaatimukset
- (abc) Peltomaan Cd-seuranta ja ravinnerajat (ymp.tuki, nitr.asetus)
- Ei hyväksytty luonnonmukaiseen tuotantoon

Lannoitevalmisteita puhdistamolietteestä

- (A) Orgaaniset maanparannusaineet:
 - Tuorekomposti
 - Maanparannuskomposti
 - Kuivarae (termisen kuivauksen jälkeen)
- (B) Sellaisenaan maanparannusaineiksi soveltuvat sivutuotteet:
 - Mädätysjäännös (biokaasulaitoksista)
 - Kalkkistabiloitu puhdistamoliete (kemiallisesti käsitelty)
 - Kemiallisesti hapetettu puhdistamoliete (kemiallisesti käsitelty)
- (C) Nestemäisinä orgaanisina lannoitteina sellaisenaan käytettävät sivutuotteet
 - Rejektivesi, jos raaka-aineena korkeintaan 10 % puhdistamolietettä
- Kaikki (B)-ryhmässä voidaan edelleen tuotteistaa (kompostointi, terminen kuivaus tai rakeistus) > (A)-ryhmän mukaiseksi

Lietetuotteiden soveltuminen viljelyyn

- Ravinteiden käyttökelpoisuus kasveille (kts. Opas s. 7)
 - **Fosfori**
 - Sitoutunut ja liukoinen, saostusmenetelmä ja kemikaalien käyttömäärä
 - Lannoituskäytössä annostelu P mukaan, täydennetään muut (s. 21-27)
 - **Typpi**
 - Sitoutunut ja liukoinen, käsittelytapa ja hajoamisaste vaikuttaa
 - Olosuhteet ja typpitäydennys
 - **Kalium**
 - Suuri osa liukoista, täydennys kasvin tarpeen mukaan
 - Muut ravinteet ja pH
 - Muiden ravinteiden pitoisuutta ei välttämättä ilmoiteta
 - Maan happamuuteen harvoin selkeää vaikutusta (kalkkistabiloitu)
- Vaikutus maan rakenteeseen
 - Orgaaninen aines > vedenpidätyskyky ja mururakenne
 - Näkyy pitkäaikaisessa käytössä (ravinnerajat ja alhaiset käyttömäärät)
 - Savipitoiset pellot ja karjaton viljely

Lietetuotteiden laadunhallinta

- Raaka-aineen laatu ja yleiset tekijät
 - Jäteveden alkuperä merkittävä tekijä
 - Teollisuuslaitosten ja yksittäisen kansalaisen vastuu
- Taudinaiheuttajat
 - Eivät nykyään ongelma lietepohjaisissa tuotteissa
- Haitalliset metallit
 - Laatu parantunut etenkin metallien osalta, kts. Opas s. 10-11.
 - Eivät nykyään ongelma lietepohjaisissa tuotteissa
- Orgaaniset haitta-aineet
 - Lääkejäämät, tekstiilien palonestoaineet ja elektroniikkateollisuuden yhdisteet
 - Vaikutukset ja merkitys epäselvää, kts. s. 11-13.
 - Lähteenä usein kotitaloudet
- Omavalvonta ja viranomaisvalvonta...
 - Omavalvonnassa hygienian ja metallien säännöllinen seuranta
 - Evira seuraa tuotteiden hygieniää, kiellettyjen erien lista Eviran nettisivuilla

Lannoitevalmistesäädökset

- Yleiset vaatimukset
 - Tasalaatuisia, turvallisia ja käyttötarkoitukseensa sopivia
 - Markkinoille vain kansallisen tyyppinimiluettelon mukaisia tuotteita
 - Kullekin tyyppinimiryhmälle ja tyyppinimelle omat vaatimukset
 - Tuoteseloste!
- Vastuu puhdistamolietetuotteen käytöstä, kts. Opas sivu 16
 - Vaatimuksenmukaisuus ja ankara vastuu valmistajalla
- Metallit ja hygienia lietetuotteissa (s. 15-18)
 - Puhdistamolietettä sisältävien lann.valm. metallit max:
 - Lietetuotteen käyttölohkon metallien maksimit:
 - Maksimikuormitus peltomaahan! Huom. Hg taulukossa*
 - Tuotteessa E.coli < 1000 pmy/g, Ei Salmonellaa
- Käyttökohteet
 - Vilja, sokerijuurikas, öljykasvit, ei sellaisenaan syötävät
 - 5 vuoden varoaika (peruna, juurekset, vihannekset)

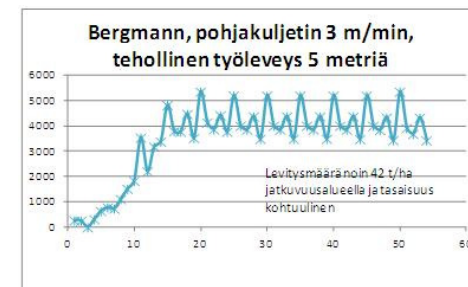
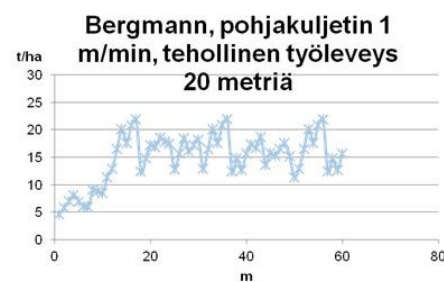
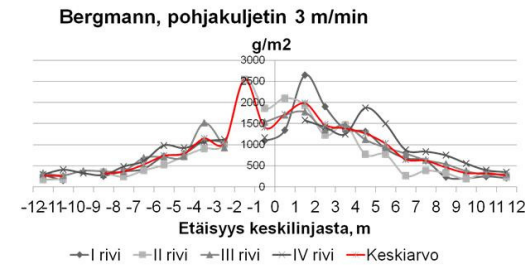
	Tuote	Maa	Kuormitus*
	Max (mg/kg ka)		g/ha/vuosi
As	25		
Cd	1,5	0,5	1,5
Cr	300	200	300
Cu	600	100	600
Hg	1,0	0,2	1,0
Ni	100	60	100
Pb	100	60	100
Zn	1500	150	1500

Viljelijätuen ehdot ja lannoitussuunnittelu

- Viljelijätuki muuttumassa
 - Lisätietoa ja ohjeistusta neuvonnalta...
- Nitraattiasetuksen kansallinen uudistaminen meneillään
 - Ennakkotietoja, vain alustavia
 - Valmistelu kesken
- Lannoitussuunnittelu
 - Ravinnerajat
 - Fosforin käyttökelpoisuuden prosentti?
- Eräkohtainen tuoteseloste
 - Viljelijä, vaadi tämä!

Puhdistamolietteen levityksestä

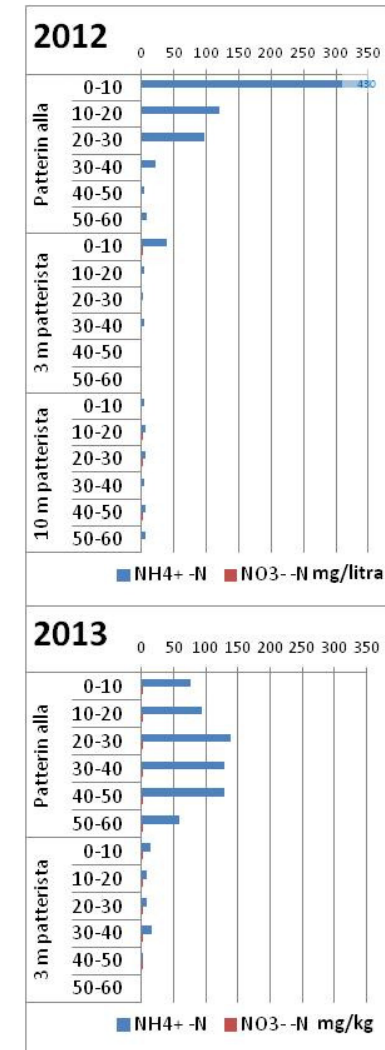
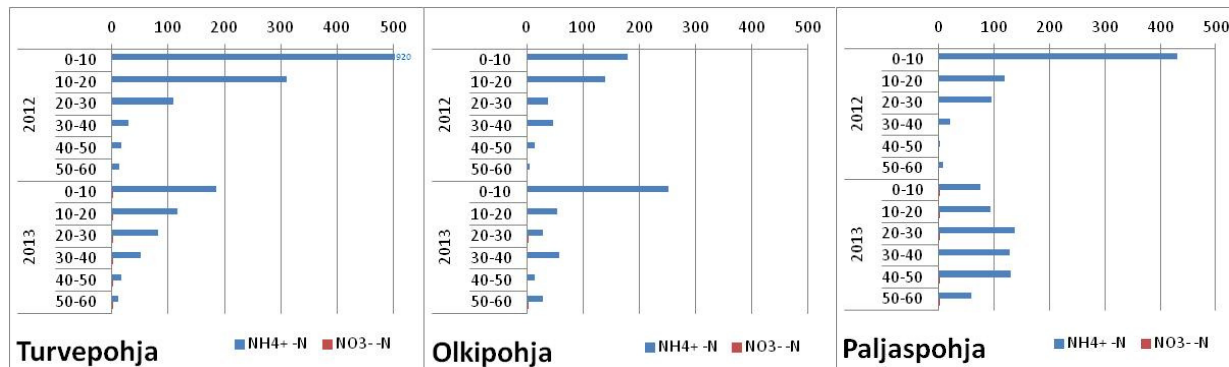
- Levitysmäärien laskenta
 - Periaatteet, Kts. Opas s. 26 mallilaskelma
- Lietteiden levitys, tilamittauksia (LeviLogi)
 - KemiCond-liete ja Bergmann: huipukas levitysjälki
 - Pohjakuljetinnopeuden pudottaminen => työsaavutus 1/3 => levityskustannus*3
=> Levityksen maksajan, urakoitsijan ja ympäristön eturistiriita

- Tai: ajolinjojen tihentäminen, jos pohjakuljettimen nopeutta ei muuteta.
=> voidaan päästä tasaisempaan levitysjälkeen
- Viljelijän tulee vaatia levityksessä huolellisuutta ja tasaista jälkeä!
 - Epätasainen tuleentuminen ja korjuun haasteet
 - Myös urakoitsijan ja valmistajan etu: tuleva kysyntä!

Tulospoimintoja LeviLogista

- Orgaanisten lannoitevalmisteiden peltovarastointi
 - Seuranta tilakohteilla (PPO, Uus, KaaS)
 - Talvella perustetut patterit, typpimäärät maakerroksissa
 - Alkutilanne ja patterin purkaminen
 - KemiCond PPO: paljaspohjainen, turve tai olki pohjalla
 - Patterin kohdalla Ammonium-N, pintakerroksissa (2012)
 - Vrt. 2013 profiili
 - Nestettä hidastava pohjakerros tarvitaan
 - Jatkuu tulostarkastelu ja patterisimulaattori

Kokonaisharkintaa puhdistamolietteestä

- Pohdi hyödyt, mahdolliset haitat ja haasteet!
- Varmista
 - Ostaja hyväksyy kierrätystuotteiden käytön
 - Lietetuotteenturvallinen laatu valmistajalta
- Tarkista
 - Tuotetta koskevat säädökset ja sopivat kasvilajit
- Tee ilmoitukset
 - Viranomaisille, pellonomistajille ja naapureille
- Seuraa
 - Kadmiumkertymää ja tarvittaessa maan haitta-ainepitoisuuksia
- Arvioi
 - Sadon määrä ja laatu
 - Tuotannon talous
- *Orgaanisen aineksen kierrättäminen ja fosforiresurssit*
 - *Puhdistamoliete käyttöön sopiviin kohteisiin*

Kiitokset

- Yhteystiedot:
 - Tiina Tontti
 - Vanhempi tutkija
 - MTT Kasvintuotannon tutkimus
 - Lönnrotinkatu 3, 50100 Mikkeli
 - tiina.tontti@mtt.fi
 - 029 5317825
 - www.mtt.fi/levilogi